

ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

***Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства***

Випуск 16

Засновано у 2003 році

Рівне – 2016

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 16 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2016. – 286 с.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

Волков С.М. – доктор культурології, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту культурології НАМУ

Виткалов С.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ (заступник головного редактора, відповідальний секретар)

Випих-Гавронська А. – доктор мистецтвознавства (габілітований), професор, проректор відділу розвитку Академії ім. Я. Длугоша (Польща)

Петрова І.В. – доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурно-дозвілєвої діяльності КНУКіМ

Єфіменко А.Г. – доктор мистецтвознавства, професор Українського Вільного університету (Мюнхен, Німеччина)

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи РДГУ

Потапчук Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу РДГУ

Круль П.Ф. – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теорії та історії виконавського мистецтва Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

Кушнарєнко Н.М. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи ХДАК

Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ

Сабадаш Ю.С. – доктор культурології, професор кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету

Стоколос Н.Г. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри релігієзнавства і теології Національного університету „Острозька академія”

Костюк Л.К. – кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології і музеєзнавства РДГУ

Швецова-Водка Г.М. – доктор історичних наук, професор кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи РДГУ

Яремко-Супрун Н.О. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичного фольклору РДГУ

Рецензент:

Гончарова О.М. – доктор культурології, професор Київського національного університету культури і мистецтв

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE):
ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Видання індексується Google Scholar, РИНЦ (РФ) та Index Copernicus

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 24.11.2016 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

Освещено художественную выразительность писанок Ополья и бойковского Подгорья. Проведена классификация произведений по технике исполнения. Описана технология изготовления, колористическая гамма, орнаментальные мотивы. Предоставляется объяснение символов и знаков изображенных на писанках. Выявлено, что писанки исследованных территорий родственны аналогичными произведениями других регионов, что проявилось в символике и орнаментике, сохраняя при этом характерные локальные различия.

Ключевые слова: писанки, технология изготовления, символика, орнаментика, локальные характеристики.

UDC 745/749:398.332.12(477.83)+(477.86/.87) «18/19»

**THE PYSANKA TYPOLOGY AND ARTISTIC FEATURES FROM OPILLIA AND
BOIKO PIDHIRYA IN THE LATE XIX – EARLY XX CENTURIES**

Galina Losyk, Candidate of Art Criticism,
Kalush city center of primary care, Kalush

The purpose of this work is to determine the artistic identity of pysanka from Opillia and Boiko Pidhirya in the late XIX – early XX century.

The methodology of the research. The predecessors' works were studied and the attempts of the scientific presentation of folk and crafts in particular pysanka were made there. The materials from the author's research and some interesting samples of art are preserved in the museum collections.

Results. The Easter Eggs from the investigated region were similar to the analogical works from other regions of Ukraine, which are shown in the customs, rituals, symbolism, ornamentation, revealing typical local differences. The Easter Eggs from Pidhiria have the following characteristics: simplicity and the clarity of the composition of few largescale items, a small amount of small parts, clarity and geometric forms of the picture which are created by geometrical lines, shapes and their elements. The preference in colors belongs to red, black and yellow. Most of the Easter Eggs from Opillia are decorated with white and yellow geometric patterns, enriched with red color. For them, except geometrical ornament with shims, triangles, etc. some floral motifs in free location are found. Among the recollections of this region, the Easter Eggs from Rohatyn with their floral ornaments on the black ground dominated. In the XX century the new artistic solutions for Easter Eggs were found: the decorative pattern (ornament) involved more items, the colourist range increased noticeably. The wooden Easter Eggs decorated with geometrical or floral patterns gained the spread.

Novelty. In this article the attempts to determine the artistic identity of Opillia and Boiko Pidhirya's Easter Eggs was made, which makes it possible to fill the existing gap in the history of the Ukrainian folk arts and crafts.

Practical meaning. The material which was collected and studied opens the opportunities for using it in contemporary art and in the process of the art study.

Key words: Easter Egg, manufacturing technology, symbolism, decorative pattern, local difference.

Надійшла до редакції 11.11.2016 р.

УДК 433.2.3

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

Виткалов С.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурології і музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне;
Корольчук О.Л. – ст. викладач Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (м.Луцьк)

Розглядається сучасний стан сфери культури, зокрема і її складова – культурно-освітня діяльність, західноукраїнських теренів, акцентується увага на проблемі кадрів, їх рівня освіти та інших якісних характеристиках. Звернуто увагу на методичне забезпечення навчального процесу в сучасній вищій школі та мережі середньої спеціальної освіти.

Ключові слова: сфера культури, регіональна проблематика, вища і середня спеціальна освіта, сучасний стан сфери культури.

Постановка проблеми. Сучасне життя в країні, обумовлене низкою суспільно-політичних, економічних та інших негараздів, стимулює у той же час посилені інтерес не лише широкого загалу, але й науковців до вивчення регіональної культурно-мистецької практики [8], в якій і одні, і інші знаходять чимало відповідей на виклики сьогодення [3]. Адже саме в регіонах зберігаються і культивуються численні культурні ініціативи; регіони є скарбницею національної мовної традиції і безлічі інших національно-культурних ознак [1]. Регіони дають чимало яскравих зразків реалізації культурно-мистецької ініціативи у розмаїтті її виявів не лише у сфері художнього аматорства, для розвитку якого є чимало підстав – адже у попередню добу саме там, у регіонах, зберігалися і

культивувалися різноманітні художні форми, виявлені у різних видах художнього виконавства, свідченням чому є безліч хороших колективів (часто достатньо професійного рівня), хореографічних та розмаїття інструментального виконавства, яке часто значно випереджало професійні його види саме за оригінальністю трактовки того чи іншого твору, формах, виконавській манері тощо. Та й оригінальних інструментальних виконавців на народних інструментах у регіонах також є чимало і кожен із них має безліч специфічних особливостей в усьому [2].

Цікавими є регіони з точки зору культивування культурної традиції і в тому, що розмаїття регіональної культурно-мистецької практики й надавало широкі можливості для формування специфічної культурної мапи, без якої годі вести мову про повноцінну історію національної культури [9]. Тож сьогодні, коли актуалізується й активізується, власне, регіональний чинник і на регіональний рівень передбачається передача чималого кількості повноважень, сподіваємося, що і в культурному сенсі регіони отримують ще більшу самостійність, а отже дістануть змогу найбільш повно виявити себе у численних формах художньої освіти, починаючи від її початкового рівня, широкому фестивальному русі, який, значною мірою виступаючи «штучним заміном свята», все ж певним чином розв'язує питання культурного обслуговування широкого загалу, розширює межі контакту населення з культурою і таким чином активізує питання духовного розвитку українського населення загалом.

Вклад основного матеріалу. Оригінально окреслена вище проблема виявляється і на території сучасної Західної України, яка вирізняється не лише специфічністю розташування, природно-кліматичними умовами тощо, але й має низку яскравих промислів та ремесел, форм організації художньої освіти, фестивального руху, розвитку «зеленого туризму» і, відповідно, спрямованих на це регіональних Програм: збереження національної культурної спадщини; підтримки творчих Спілок; забезпечення місцевого населення українською книгою; розвитку культури села та ін., спрямованих на підтримку всього того, що збереглося в краї [1]. І хоча в кожній обласній кожній з подібних Програм має своє специфічне втілення, пріоритетність, рівень фінансування та організаційно-методичної підтримки, усі вони загалом сприяють одній меті – розкрити і підтримати народну ініціативу в усіх формах її виявлення, сприяючи й збереженню національної культурної спадщини. І цей перелік позитивних аспектів актуалізації вивчення й інтерпретації регіональної культурно-мистецької практики в окреслених географічних межах є актуальним. У той же час суперечливі суспільні процеси поглибили кризу не лише у культурній сфері; але й теоретичному її осмисленні. Це певною мірою стосується тієї культурно-мистецької палітри, помітної у регіональній парадигмі. Інакше кажучи, сьогодні існує чимало протиріч між існуючою клубною мережею і її організаційно-методичним, науковим, кадровим тощо забезпеченням. Тож виявлення оптимальних шляхів подальшого розвитку регіональної сфери і зумовило *мету даного дослідження*.

Не намагаючись розв'язати усі окреслені вище питання, акцентуємо увагу хоча б на окремих із них, зокрема кореляції спеціальної освіти працівників культури і результатами їх діяльності у сфері.

Як уже неодноразово наголошувалося навіть у наших розвідках [1-2], сучасний стан кадрового забезпечення галузі в регіоні, та й Україні загалом, є вкрай незадовільним, причиною чого є відсутність сталої системи спеціальної освіти для працівників галузі культури, або, уточнюючи предмет наукового пошуку – працівників клубних закладів та методичних структур, що забезпечують їх функціонування. Зосередимо увагу на типову у цьому плані краї – Рівненщині.

За даними поточного архіву Управління культури і туризму Рівненської облдержадміністрації [6], кадровий склад сучасної клубної мережі, виходячи з наявної статистики, не здатен забезпечити повноцінне функціонування галузі, адже лише 24,5% клубних працівників мають вищу (будь-яку) освіту, інші ж понад 75% не мають вищої освіти взагалі, тобто з точки зору формальної логіки, не можуть працювати в галузі, оскільки забезпечити задоволення елементарних культурних потреб місцевого населення, що знаходиться у межах впливу кожного такого клубу, не можуть.

Якщо порівняти технічне забезпечення пересічного сільського жителя, то воно на порядок перевищує усе те, що знаходиться (чи може навіть знаходитися) у пересічному сільському клубі. Утім, якщо до цього додати ще й той факт, що сільська сфера клубних закладів на Рівненщині (на Волині, Хмельниччині, чи Тернопільщині) ситуація дещо краща, утім далеко від бажаного) забезпечена в межах 1,25 ставки на кожен клуб, то вести мову про елементарну культурну діяльність там не можливо. Виключення складають лише районні Будинки культури, у яких і концентруються фахівці, здатні більш-менш повноцінно організувати вільний час населення. Та й основний склад цих фахівців формують в основному ті з них, що здобули вищу освіту у попередній суспільно-політичній формації, а решту знань чи, скоріше за все, практичних навичок, здобули уже в процесі організації різних форм культурної діяльності, маючи для цього відповідний хист та щире бажання брати участь у можливих формах клубної роботи. І саме на цих ентузіастах тримається галузь культури чи її відгалуження – сільська клубна сфера.

Неодноразово акцентована на усіх управлінських рівнях та й серед практиків галузі проблема якості та кількості кадрів й надалі залишається, адже жоден управлінець по усій її вертикалі не намагається це питання вирішити, посилаючись чи то на не його рівень, чи не бачачи шляхів вирішення цього питання загалом. Утім сфера так і не отримує нового кадрового потенціалу, вихованого вже у нових суспільно-політичних і культурних умовах, позаяк це питання фактично знято з порядку денного. Спробуємо пояснити це на конкретному прикладі.

Сьогодні в середній спеціальній ланці – училищах (коледжах) культури чи, як сьогодні прийнято вважати, ВНЗ I-II рівнів акредитації, спеціальність, що забезпечувала повноцінне функціонування галузі – «Народна художня творчість», виводиться з навчальних планів цих закладів як така, що не відповідає сучасним умовам. Хоча сам факт існування народної творчості в усьому її розмаїтті ніхто не ставить під сумнів. Тим більше, що в Україні, а надто – її західному регіоні, ця сфера має надзвичайно яскравий вияв і функціонує попри усі негаразди.

І лише в Західній Україні надзвичайно потужний пласт цієї творчості ще збережений, свідченням чого є різноманітні заходи типу «Мистецтво одного села», «Замкові гостини», «Музейні гостини» і ще безліч подібних, що проводяться на Рівненщині чи Тернопільщині, Хмельниччині чи Житомирщині або Івано-Франківщині, і саме цим притягають у країну численні подібні гурти з країн Європи, де це фольклорно-етнографічне явище майже забуте. Наведу приклад: Традиційно щороку, упродовж січня місяця на Рівненщині спільно з творчим об'єднанням «Коляда» проводиться Міжнародний слов'янський фестиваль під аналогічною назвою (XIX – у 2014 році), що є предметом особливої уваги місцевих та республіканських ЗМІ. Нагадаємо, що реалізації ідеї проведення фестивалю, як форми збереження колядних традицій, передували районні та обласні огляди-конкурси колядок і щедрівок, започатковані у Рівненському районі (сmt. Клевань, 1988 р.) і м. Рівному (1990-1991 рр.), вертепної драми у сmt. Городок (1990 р.), а також народне свято «Проводи Коляди» (сmt. Клевань, 1991 р.), народно-релігійне свято «Водохреща» (м. Рівне, 1993-1994 рр. і 1996-2009 рр.) тощо. Утім, саме слов'янський фольклорний фестиваль «Коляда», що відбувається у м. Рівному, найбільше сприяє процесу збереження народно-фольклорної звичаєвості, незважаючи на те, що проводиться він в урбанізованому середовищі.

Уже понад 20 років у ньому беруть участь фольклорні гурти щедрувальників із Польщі, Сербії, Білорусі, Росії тощо та окремих областей України (понад 350 художніх колективів, а також 150 науковців із 8 зарубіжних країн та представників 21 області нашої держави). У 2012 році це, приміром, фольклорний гурт «Дон» із Луганська, «Вертеп» із сіл Бондарів, Белелуя Калуського р-ну та «Маланка» с. Мединя Галицького р-ну Івано-Франківської області, фольклорні гурти «Краяни», «Горина» (м. Рівне) та ін. [1; 276-294].

І на такі заходи представники європейських країн їдуть, щоб переконатися у важливості збереження цієї спадщини. І саме цією спадщиною Україна цікава світовій спільноті, адже вона (ця спадщина – авт.) свідчить про надзвичайно міцні народні корені, здатні пульсувати навіть тоді, коли для цього робляться з кожним роком все менше помітних організаційно-фінансових кроків. Все вище наведене організується у переважній більшості сільською інтелігенцією, значну частину з якої складають працівники клубних закладів районної ланки, що знають, поважають і цінують своє коріння. Подібні заходи не менш яскраво проводяться на Волині, Тернопільщині, Івано-Франківщині чи Хмельниччині. Але сьогодні їх проведення через брак належного фінансування зводяться нанівець. Однак, повернемося до аналізу підстав зміни кадрової ситуації.

Поступове усунення з навчальних планів ВНЗ I-II рівнів акредитації спеціальності «Народна художня творчість» із широким набором спеціалізацій (за відповідним рішенням Кабінету Міністрів України якого був запроваджений новий класифікатор 2015 р.) і заміна її на нову – «Менеджмент соціально-культурної сфери», призведе, на нашу думку, до відсутності фахівців, здатних хоч щось зробити у сфері культури. Адже названа спеціальність хоча і знаходиться у класифікаторі у напрямі 02 – «Культура», вона дуже віддалено про неї нагадує. Незважаючи на те, що ця спеціальність немає державного стандарту, тобто допускає певне вільне регулювання навчальних дисциплін, вона належить до спеціальностей іншого спрямування, на що вказує її ключове слово – «Менеджмент». Попри те, що сьогодні, у час глобалізації та інших подібних справді глобальних зрушень у світовому соціумі, цей фахівець також потрібен, у даному випадку переорієнтація усієї середньої спеціальної освітньої ланки на ці «менеджерські рейки» обернеться знищенням клубної сфери у звичайному її розумінні. І підтримувати сільський клуб в умовах реформи місцевого самоврядування громада не буде, оскільки фахівців для нього брати буде ніде.

До речі, коледжі культури сьогодні стоять ще перед однією проблемою – переведення їх до системи професійно-технічної освіти (яке мало розпочатися у 2017 р.), де вони повністю втратять власне обличчя через зміну співвідношення студентів і викладачів. А відтак, спеціальні музичні дисципліни (в рамках наявної спеціальності «Музичне мистецтво») поступово перетворяться за відведеними на їх опанування годинами на звичайні загальноосвітні, що значно знизить рівень фахової підготовки студентів. Адже і музичні школи чекає переведення на місцевий бюджет, що значно збільшить плату за навчання і зменшить кількість тих, хто матиме можливість здобувати початкову художню освіту.

Збереження цієї спеціальності у навчальних планах ВНЗ III-IV рівнів акредитації не забезпечить логічної спадковості у навчанні, оскільки ВНЗ у варіативну частину внесли (чи внесуть) популярні і теж, здавалося б, потрібні напрями підготовки типу «Менеджер індустрії моди», «Менеджер шоу-бізнесу» тощо, відходячи від пошуку справжньої ніші для підготовки вкрай потрібних фахівців для сфери сільської культури, яка, як і сфера приватного сільського сектора економіки, дає нам ще натуральний продукт. У даному разі – культурний.

Сучасний абітурієнт (принаймні, його батьки, на яких і лягає увесь тягар фінансових витрат в одержанні диплому їх дитини, а не у здобутті вищої освіти, чи відповідної кваліфікації) уже давно не орієнтується на певну сферу знань і подальшу творчу самореалізацію, а виключно на наявність місць державного замовлення у ВНЗ, тому і складає всі ті ЗНО, виходячи саме з цих міркувань. Це і є однією з причин низького рівня відвідування занять та, виходячи з цього, – невисокої якісній успішності згодом.

Мережа клубних закладів по Україні, за даними державної статистики, скорочена лише на 10% і має по регіонах незначне відхилення [6, 7], тож вона і повинна у штатному режимі функціонувати у соціумі. Інакше який сенс її існування, якщо вона фактично не функціонує і за такого організаційно-фінансового забезпечення (1,25 ставки на сільський клуб) – це даремне витрачання коштів!?

Це можна стверджувати і стосовно переведення спеціальності «Культурологія» (за згаданим уже Класифікатором 2015 р.) з напрямі 02 – «Культура», де вона цілком логічно знаходилася (і випускники якої цілком логічно були своєрідним науковим підґрунтям для усіх інших, що знаходилися в напрямі 02, адже одна із спеціалізацій цієї спеціальності – «Педагог-організатор культурно-дозвілєвої діяльності» спрямовувався у клубну

сферу й мережу методичних структур сфери культури), до напрямку 027 – «Гуманітарні науки», де її призначення зовсім не зрозуміле і призведе згодом до поступового її зникнення з класифікатора.

Висновки. Здійснивши побіжний аналіз проблем галузі культури, зокрема її клубного вектора, наголосимо на необхідності професійного підходу до пошуку і розв'язання наявних проблем і узгодження питань підготовки кадрів для сфери культури села у вищій і середній спеціальній ланці, оскільки кадри завжди вирішували усе, і від їх якості та кількості у даному випадку залежатиме стан духовного клімату в суспільстві.

Список використаної літератури

1. **Виткалов С. В.** Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності: монографія / С. В. Виткалов. – Рівне : ППДМ, 2012. – 416 с.
2. **Виткалов С. В.** Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах / С. В. Виткалов. – Рівне : М. Дятлик, 2014. – 362 с.
3. **Дрожжина С. В.** Культурна політика сучасної полікультурної України : соціально-філософський та правовий аспекти : монографія / С. В. Дрожжина. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. – 196 с.
4. **Культура в сучасних трансформаційних процесах: колект. монографія** / М. М. Бровко, С. Д. Безклубенко та ін. – Ніжин : Вид-во «Асперс-поліграф», 2011.
5. **Основні статистичні показники діяльності галузі культури і туризму Рівненської області за 2008 рік.** – Рівне, 2009. – 25 с. та Статистичний звіт про роботу галузі культури за 2012 рік // Поточний архів управління культури Рівнен. обл. держ. адміністрації. – Рівне, 2013. – 31 с.
6. **Основні статистичні показники діяльності галузі культури і туризму Рівненської обл. за 2013 р.** // Поточний архів управління культури і туризму Рівнен. обл. держ. адміністрації за 2014 р.
7. **Реалізація державної політики в галузі культури.** Аналітичний звіт Міністерства культури та туризму України за 2009 рік. – Київ : НАКККіМ, 2010. – 223 с.
8. **Симоненко С. П.** Проблеми культурної політики в Україні та світові інтеркультурні взаємодії / С. П. Симоненко // Універсальні виміри української культури. – Одеса, 2000. – С. 43-55; Щербина В. М. Українська національна культура як цілісність: регулювання її регіональних відмінностей: монографія / Щербина В. М., Наумова М. Ю. – Київ, 2012.
9. **Юджін І. М.** Інтегративні процеси як перспектива культурного розвитку України: методологічні, семіотичні, комунікативні, інтерактивні, регіональні аспекти : монографія / Юджін І. М., Волков С. М. – Київ, 2012.

References

1. **Vytkalov S. V.** Rivnenshchyna: kulturno-mystetskyi potentsial v paradyhmakh suchasnosti: monohrafiia / S. V. Vytkalov. – Rivne : PPDM, 2012. – 416 s.
2. **Vytkalov S. V.** Kulturno-mystetska Ukraina v rehionalnykh vymirakh / S. V. Vytkalov. – Rivne : M. Diatlyk, 2014. – 362 s.
3. **Drozhhyna S. V.** Kulturna polityka suchasnoi polikulturnoi Ukrainy : sotsialno-filosofskyi ta pravovyi aspekty : monohrafiia / S. V. Drozhzhyna. – Donetsk : DonDUET, 2005. – 196 s.
4. **Kultura v suchasnykh transformatsiynnykh protsesakh: kolekt. monohrafiia** / M. M. Brovko, S. D. Bezklubenko ta in. – Nizhyn : Vyd-vo «Aspers-polihraf», 2011.
5. **Osnovni statystychni pokaznyky diialnosti haluzi kultury i turyzmu Rivnenskoï oblasti za 2008 rik.** – Rivne, 2009. – 25 s. ta Statystychnyi zvit pro robotu haluzi kultury za 2012 rik // Potochnyi arkhiv upravlinnia kultury Rivnen. obl. derzh. administratsii. – Rivne, 2013. – 31 s.
6. **Osnovni statystychni pokaznyky diialnosti haluzi kultury i turyzmu Rivnenskoï obl. za 2013 r.** // Potochnyi arkhiv upravlinnia kultury i turyzmu Rivnen. obl. derzh. administratsii za 2014 r.
7. **Realizatsiia derzhavnoi polityky v haluzi kultury. Analitychnyi zvit Ministerstva kultury ta turyzmu Ukrainy za 2009 rik.** – Kyiv : NAKKKiM, 2010. – 223 s.
8. **Symonenko S. P.** Problemy kulturnoi polityky v Ukraini ta svitovi interkulturni vzaiemodii / S. P. Symonenko // Universalni vymiry ukrainskoï kultury. – Odesa, 2000. – S. 43-55; Shcherbyna V. M. Ukrainska natsionalna kultura yak tsilisnist: rehuliuвання yii rehionalnykh vidminnostei: monohrafiia / Shcherbyna V. M., Naumova M. Yu. – Kyiv, 2012.
9. **Yudkin I. M.** Intehrativni protsesy yak perspektyva kulturnoho rozvytku Ukrainy: metodolohichni, semiotychni, komunikativni, interaktyvni, rehionalni aspekty : monohrafiia / Yudkin I. M., Volkov S. M. – Kyiv, 2012.

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ КУЛЬТУРНОЙ СФЕРЫ В КОНТЕКСТЕ ТРАНСФОРМАЦИОННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА

Виткалов Сергей Владимирович, кандидат искусствоведения,
доцент кафедры культурологии и музееведения,

Ривненский государственный гуманитарный университет, г. Ривне;

Корольчук Ольга Леонидовна, ст. преподаватель Восточно-европейского
национального университета имени Леси Украинский (Луцк)

Рассматривается современное состояние сферы культуры, в том числе и ее составляющей, – культурно-просветительской работы, западноукраинского региона; акцентируется внимание на проблеме подготовки кадров

для этой сферы, их качественных характеристиках. Обращается внимание на методическое обеспечение учебного процесса в современной высшей школе в этом направлении и системе среднего специального образования.

Ключевые слова: сфера культуры, региональная проблематика, высшее и среднее специальное образование, современное состояние сферы культуры.

MODERN PROBLEMS OF CULTURAL SPHERE ARE IN CONTEXT OF TRANSFORMATION CHANGES OF UKRAINIAN SOCIETY

Vy`tkalov Sergij, kandy`dat my`steczstvoznavstva, docent kafedry` kul`turologiyi i muzeyeznavstva Rivnens`kogo derzhavnogo humanitarnogo universy`tetu, Rivne;
Korolchuk Olha Leonidivna, st. vykladach Skhidnoieuropeiskoho natsionalnoho universytetetu imeni Lesi Ukrainky (m. Lutsk)

The modern state of sphere of culture is examined, in particular and her constituent is cultural and educational activity, western-Ukrainian walks of life, attention is accented on the problem of shots, their level of education and other high-quality descriptions. Displace attention on the methodical providing of educational process at modern higher school and network of the secondary special education.

Key words: sphere of culture, regional проблематика, higher и the secondary special education, modern state of sphere of culture.

UDC 433.2.3

MODERN PROBLEMS OF CULTURAL SPHERE ARE IN CONTEXT OF TRANSFORMATION CHANGES OF UKRAINIAN SOCIETY

Vy`tkalov Sergij – kandy`dat my`steczstvoznavstva, docent kafedry` kul`turologiyi i muzeyeznavstva Rivnens`kogo derzhavnogo humanitarnogo universy`tetu;
Korolchuk Olha Leonidivna st. vykladach Skhidnoieuropeiskoho natsionalnoho universytetetu imeni Lesi Ukrainky (m. Lutsk)

The aim. to educe a problem row in functioning of modern sphere of leisure and find out reasons of such state.

Research methodology. consist in that an author leads to pointlessness of leading out from the curricula of colleges of culture of speciality «Folk artistic work» and substituting of her by «Management of sociocultural activity», as the last though is in principle necessary for the sphere of culture, she is sent to preparation of other specialist, namely are spheres of шоу-бізнесу, industry of fashion, but not on providing first of all of skilled копнуса sphere of rural culture.

The novelty of the article consists in the analysis of modern situation in the field of culture, mainly her rural vector and accenting on importance of training of personnels for the sphere of культурно-дозвіллевої activity, going out a regional specific.

Novelty. Practical meaningfulness of this material is in that advancement of this idea in the system of higher school and higher the AV special link of education will help to go back to practice of preparation of necessary to the sphere specialist.

Key words: sphere of culture, regional проблематика, higher и the secondary special education, modern state of sphere of culture.

Надійшла до редакції 2.10.2016 р.

УДК 374.7:37.03

ГРОМАДЯНСЬКА КУЛЬТУРА ЯК ЗМІСТОНАПОВНЮЮЧА ДОМІНАНТА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У СИСТЕМІ АНДРАГОГІКИ

(узагальнення досвіду Рівненського центру підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників культури Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв)

Мохнюк Руслан Степанович, кандидат педагогічних наук, директор, Рівненський центр підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників культури Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, м. Рівне

Акцентовано на відсутності системи теоретичних напрацювань стосовно громадянської культури як ціннісно-змістовної складової освіти дорослих. Методологічну основу андрагогічної моделі складають роботи М.Ноульза з акцентом на практичність навчального процесу і отримання результатів. Проаналізовано законодавчу базу та літературу з питань розвитку громадянського суспільства, введення даної проблематики у навчальні плани системи підвищення кваліфікації працівників культури. Обґрунтовано тезу щодо суб'єктності слухачів у навчальному процесі, що є спонукальним до використання діалогічних форм, інноваційних технологій, базовим принципом яких є опора на досвід слухачів-працівників з їх мотивацією інтенсифікації удосконалення фахової компетенції.

Ключові слова: громадянська культура, андрагогіка, освіта дорослих, інноваційні технології навчання, підвищення кваліфікації, працівники культури.

ЗМІСТ

<i>Постоловський Р. М.</i> Вітальне слово	3
<i>Виткалов С. В.</i> Вища школа і сучасні реалії України	4

Розділ I. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА РЕТРОСПЕКТИВА ЛЮДСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

<i>Гладишев А. С.</i> Культурно-мистецька та містобудівна спадщина середньовічного м. Дубно у культурному просторі ХХІ сторіччя	6
<i>Кіндратюк Б. Д.</i> Дзвонарська культура в українському галицькому мудрослів'ї, згромадженому та поясненому І.Франком	10
<i>Пилипенко І. Я.</i> Вплив реформ 1920–1930-х рр. на діяльність майстерні монументального живопису української академії мистецтва	15
<i>др. Маріуш Шайда.</i> Природа і роль релігійної віри в перспективі психоаналізу і філософії Віктора Еміля Франкла	20
<i>Лосик Г. І.</i> Типологія та художні особливості писанкарства Опілля та Бойківського Підгір'я кінця ХІХ–ХХ століття	26
<i>Виткалов С. В., Корольчук О. Л.</i> Сучасні проблеми культурної сфери в контексті трансформаційних змін українського суспільства	30
<i>Мохнюк Р. С.</i> Громадянська культура як змістонаповнююча домінанта навчального процесу у системі андрагогіки (узагальнення досвіду Рівненського центру підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників культури національної академії керівних кадрів культури і мистецтв)	34
<i>Кондратчук В. В.</i> Культурологічний аспект національно-державних зрушень кінця 80 – початку 90-х років ХХ століття на Рівненщині	40
<i>Бойко Л. П.</i> Ціннісна природа соціокультурного простору	45
<i>Данник К. О.</i> Вірменська молодь у сучасному українському культурному просторі	50
<i>Андрєєва А. С., Казначєєва Л. М.</i> Плекання українських традицій в культурно-дозвіллевих проектах пластунів	55
<i>Плюта О.П.</i> Українська кухня як феномен побутової культури: до історіографії питання	59

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Шандренко О. М., Козаченко В. В.</i> Архітектоніка: слово – поняття – термін	65
<i>Тадля О. М.</i> Менеджмент шоу-бізнесу: сутність і основні напрями діяльності	70
<i>Любченко О. М.</i> Мистецтво як засіб задоволення художніх потреб людини у вільний час	77
<i>Горбатова Н. О.</i> Створення художнього образу у хореографічному мистецтві	81
<i>Чернишевич Н. І.</i> Масове народне свято в соціокультурному процесі	86

<i>Тюска В. Б.</i> Формування професійної культури майбутніх педагогів-організаторів дозвілля в умовах клубної діяльності	91
<i>Чеплаков С. О., Костюк Л. К.</i> Військово-патріотичне виховання української молоді в сучасних умовах	96
<i>Гаврилюк Л. В., Казначеева Л. М.</i> Впровадження ідей В.О. Сухомлинського у сучасній школі (на прикладі драматичного гуртка Сарненського навчально-виховного комплексу «Школа-Колегіум» ім. Т.Г. Шевченка)	101
<i>Кімстач Ю. Н.</i> Штрихи: ще один погляд на проблему	106

Розділ III. ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

<i>Вербицька П. В.</i> Сучасні вектори розвитку освіти й культури молоді	111
<i>Галатюк М. Ю.</i> Розвиток спортивної культури студентської молоді засобами фізичного виховання та фізкультурно-оздоровчої роботи	115
<i>Дзюбишина Н. Б.</i> Виховний та освітній потенціал культури у духовному розвитку студентів ВНЗ	119
<i>Герц І. І., Нечасенко Т. В.</i> Роль зовнішньої техніки в процесі оволодіння сценічним мовленням	123
<i>Бєдакова С. В.</i> Празький період творчості Н.Нижанківського в контексті громадянського виховання майбутніх вчителів музичного мистецтва	129
<i>Свіридовська Л. М.</i> Громадянське виховання майбутніх вчителів музичного мистецтва: за матеріалами української музичної класики	134
<i>Тарчинська Ю., Тарчинська І.</i> Спільна музично-виконавська діяльність у наукових дослідженнях	138
<i>Тетюк М. Т.</i> Вибір сценічних жестів студентами класу академічного співу ВНЗ	144
<i>Овсіюк Н. М., Даюк Ж.</i> Педагогічний репертуар у формуванні технічних та виконавських якостей співака	148
<i>Волошина Л. П.</i> Досвід видатних педагогів класичного танцю як основа сучасної хореографічної освіти	153
<i>Просолович С. М.</i> Методика формування компетентнісного підходу при підготовці сучасних фахівців у Миколаївському муніципальному академічному коледжі	157
<i>Уколова М. Ю.</i> Модельні агентства та школи і формування духовної культури сучасної молоді: на прикладі модельних шкіл «Панна» та «Artmodels» м. Рівне	161

Розділ IV. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ПАРАДИГМА УКРАЇНИ В РОЗМАЇТТІ ВИЯВІВ

<i>Щербань А. Л.</i> Семантика орнаменталізації посуду неолітичної спільноти ямково-гребінцевої кераміки з території України	165
<i>Дихнич Л. П.</i> Маскарадні костюми Чарльза Ворта як важливий елемент європейської моди другої половини XIX століття	171
<i>Бійо В. В.</i> Французький придворний балет	176
<i>Оленюк Д. В.</i> Німецька вокальна школа: Юліус Штокгаузен – видатний співак і педагог	181

Костюк Л. К., Новачук А. С. Українське авангардне малярство як предмет досліджень у вітчизняній історіографії	185
Кожечков О. В. Дизайн у мистецтві	190
Оборська С. В. Технології промислового дизайну у контексті декоративно-прикладного мистецтва	196
Бистрякова В. Н., Осадча А. М., Гула Є. П. Розвиток дизайну в Україні	200
Соловійов В. А. Художній образ в мистецтві як феномен освоєння свідомістю людини навколишньої дійсності	206
Лобан Т. Й. Хореографічний спадок Моріса Бежара в контексті сучасного мистецтва танцю	211
Помпа О. Д. Чинники формування народних танців	215
Кравець А. А. Українська школа жіночого балетного виконавства другої пол. ХХ століття: творча спадщина Алли Гавриленко	218
Яремчук О. В., Даниленко М. П. Сучасний розвиток українського музичного мистецтва: тенденції та подальші перспективи	222
Шмаленко О. І. Фестиваль «Червона Рута»: традиції одноіменного ансамблю	226
Михайлець В. В. «Вона» як зразок рок-балади у творчості гурту «Плач Єремії»	230
Ігнатова Л. П. Сучасна музична культура: тенденції розвитку	235
Цуп Ю. В. Втілення співочого слова Кобзаря у вокальній музиці та тексти Т.Шевченка в Київській області (на Богуславщині)	240
Сташук О. А. Пам'ятник Т.Шевченку як один з елементів культурно-мистецької спадщини м. Рівне	243
Шолудько Н. Г. Музейний туризм: виклики сучасності	247
Янишевська Ю. О. Тематичні напрями молодіжного туризму	253
Перець О. В. Музей як культурний феномен: на прикладі діяльності Радивилівського районного історичного музею	258
Білінський М. М. Шевченківські пам'ятки Черкащини як туристичний ресурс регіону	264
Адамчук К. Д. Культурний потенціал національного історико-меморіального заповідника «Поле Берестецької битви»	269
Капінос Т. Е. Пам'ятки Кременеччини в структурі культурної спадщини України	274
Карпова Л. О. Лояльність гостей ресторану: до проблеми гостинності	278

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

АЛЬМАНАХ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА» КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА
МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК 16

Наукове редагування і коректура – *проф. Виткалов В.Г.*
Упорядкування, верстка та макет – *доц. Виткалов С.В., Федорук Л.М.*
Відповідальний за випуск – *Виткалов В.Г.*

Підписано до друку 24.11.2016. Замовлення № 201/1.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 37.4. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: м. Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства. Тел. 0 (362) 63-42-62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 16 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2016. – 286 с.

*Свідотство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

ISBN 978-966-8424-77-9

**ББК 71.0
УДК 08:168.522**

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12